

SINAN

CM 22

FERHAD PAŞA CAMİ - KASTAMONU

TB (1-47)

TE (1-49)

TM (1-62)

Görüldü. 14.11.1976

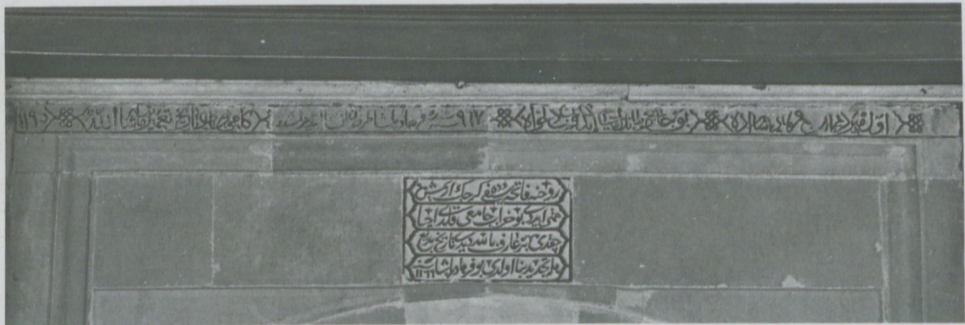
اوله... ۱۱۶

وفاقی...
...
...
...

۹۱۷ فرهادی شاه طوقان التیرشد اعلا کعبه یونان تعمیر و بنا الله ۱۱۶۰

دیده فخر کجا اکر شین
عرا جامعی قلده اجزا
فوماته دیدیکان خندین
ولدی بو فرهادی شاه ۱۱۶۱

روشن فانی در کمال کمال
در این کمال کمال کمال
و در این کمال کمال کمال
در این کمال کمال کمال

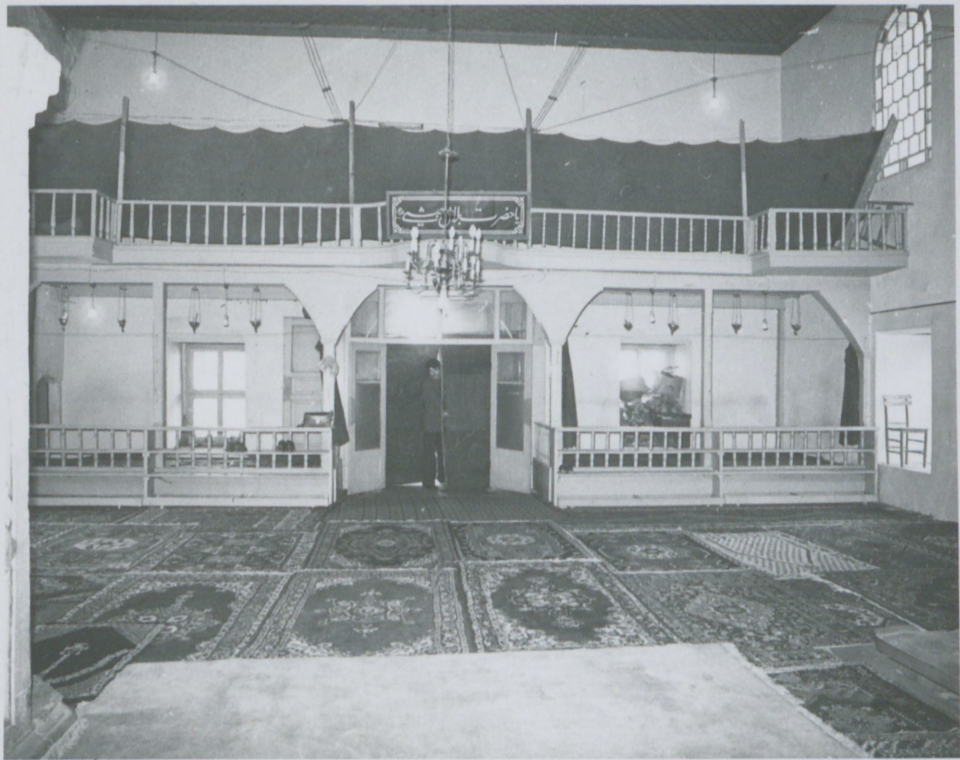

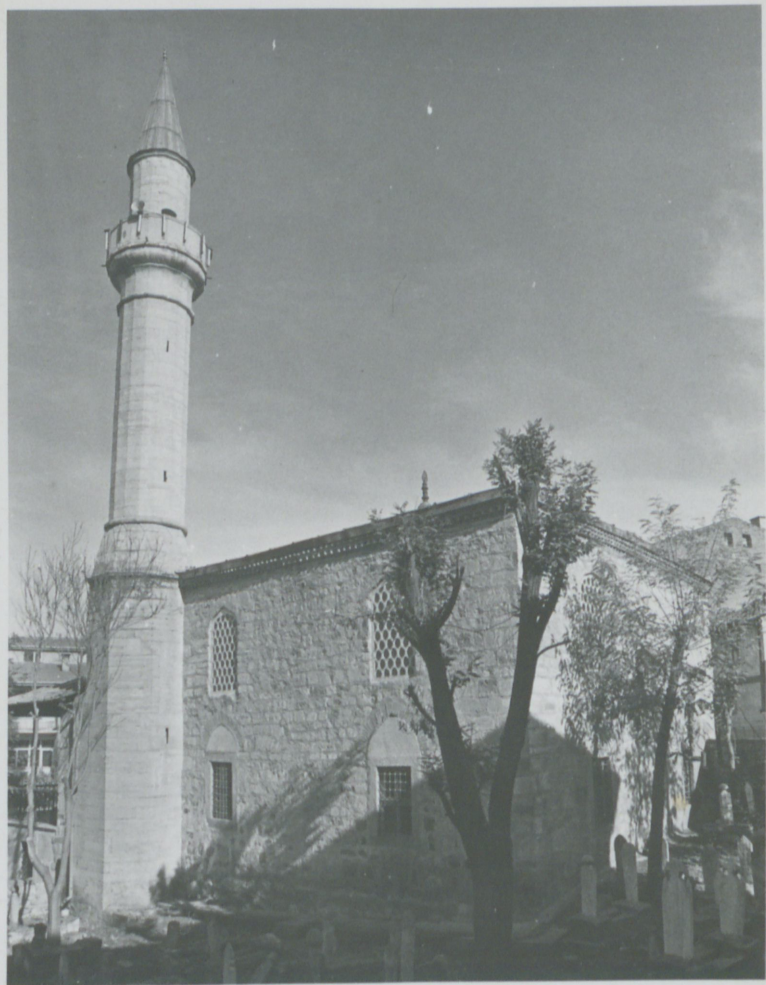

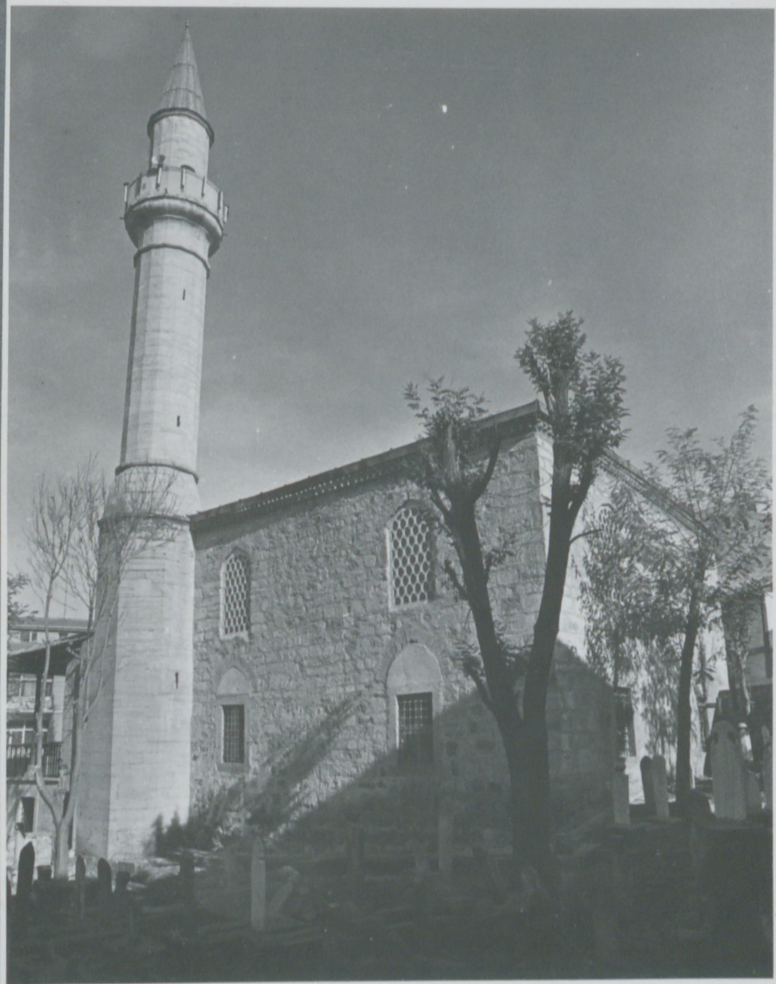

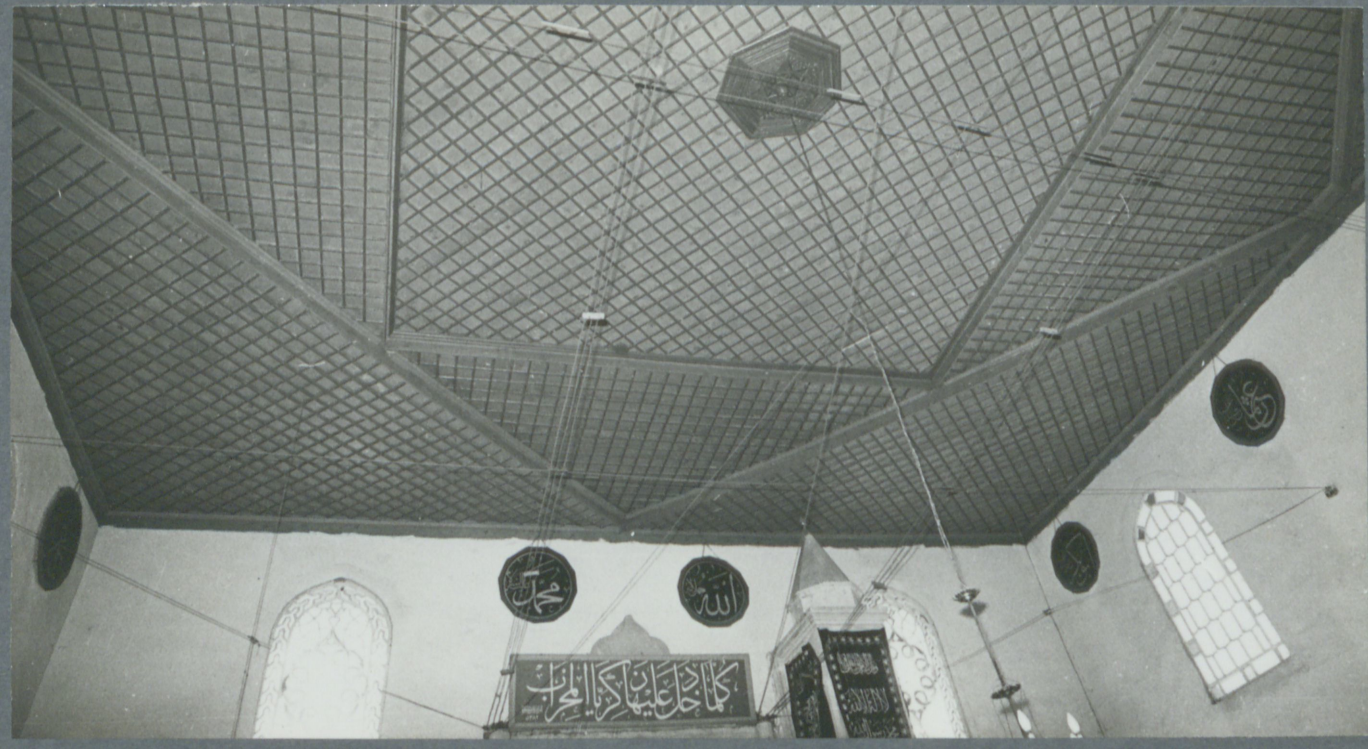

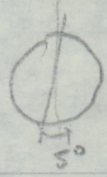
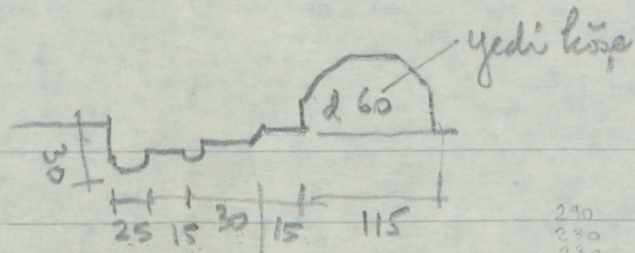

FERHAD PAŞA, KASTAMONU

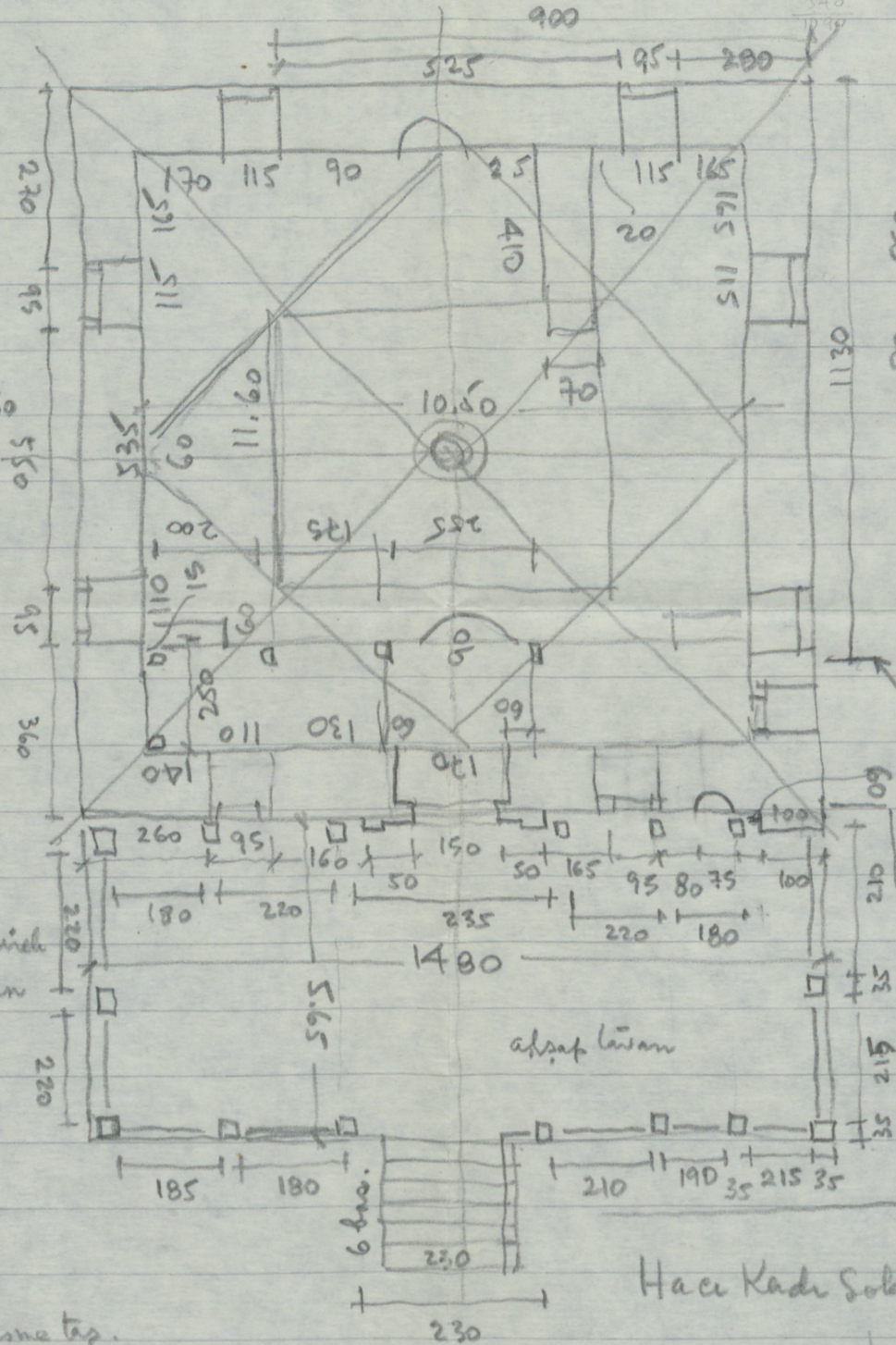
14.11.76

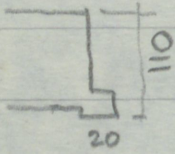
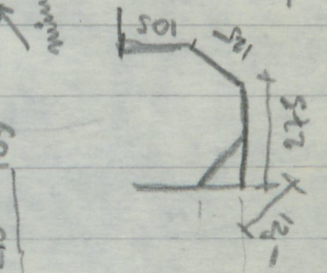
moloz taş
pen kem, ar nalara
tuşla.

pen sâselin dâirî taş
iç mekân 10.50 x 11.60

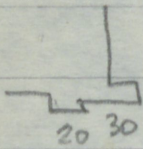
Uygun Saka ile

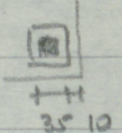
Cati örtüsü çimbo
düz tavan, lüpi
sacak

35
alsaf dirik
taş taban

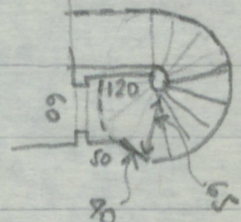
alsaf tavan

Minare sarı kuma taş.

küb 5 köşeli, paçuş baktavale
pittâ gürde 12 köşeli, sivrî kılık
serefe altı düz, kor. Şehereziz

Scy, merdivanlar yemi
mihab, minber taş

FERHAD PAŞA CAMİİ, KASTAMONU

TA

TE (49) "Bolvada (?) merhum Ferhad Paşa Camii",
Meriç, s. 80.

TM (58) "Camii şerifi mezbur (Ferhad Paşa Vezir)
der Kastamonu". Meriç, s. 27.

[(Bolvada) 9 nüshada yektür - dif not 181, s. 80.]

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Ferhad Paşa, Kastamonu (Kitabe)

1. Nam-ı Seyfi Dede halle kutb-ı urefa
..... cami'i zibâ için etdikde dua
..... vezir hazret Ferhad Paşa
2. yap'de bu cami'i şirin ve berîn ve zibâ
arifin yeri iki tarih zibâ yazdı
Biri hoşca bina ve bir de şuhca bina

967

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Ferhad Paşa, Karatınonu (tanır kitabesi)

1. Rukuna fatiha Seyfi Bede qur'elı ermiş
2. Hımmeti ardi bu harap cami'i kulde
ihyâ
3. Çukde bir ârif dedi tarih bedi
4. Hele tecdid bina oldu bu Ferhad Paşa

1166.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Ferhad Paşa, Kas tamonu (tamir kitabesi)

1. Ol mîr kerîmü'llah Ferhâd Paşa zâde
2. Bu cami'i zîbâ' sen ihyâsen edâf
dil hâk
3. Memur - - vakefla katibi dedi
4. Kâmi bunı yaz tarih-i tamirine masallah

1195

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Ferhad Paşa, Kestanevane.

Hacı Kade Camii

Elbrail Mahallesi, Uzun Sok. üzerinde.

H. 967 M. 1559

Önümü 1166, 1195

Osmanlı Sütlüğü ile inşa ve I, II. tamir
kütübesi vardır.

Duvarlar mortar taş olup son cemaat
yeri yekül müstev. Üzerindeki kubbe tehran
ağaç çatı ile örtül müstev.

Mimari kesme taş tür.

Mimari ve mihrap halim işçiliği baki-
münden mimari keyfiyeti heizdir.

Tersil 28.5.1952.

943 defasında hasar
gör müs tür. Mithrak
halde durmaktadır.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Ferhat Ağâ (?) Camii, Kastamonu

Vahiflarca Onarımı 1954-59

58.999.20 TL.

Cumhuriyetin 50. yılında Vahiflar, s. 30.

31. Tek sıra halinde girift ve kötu bir sübûle yazılı üstteki kitabenin metni şöyledir:

Ol mîr kerîmullah Ferhad paşazâde

Bu cami-i zîfâ'ın sen ihyâsına edip dilhâh

967 senesinde Ferhad Paşa tarafından inşa edilmiştir

Kâmi bunu yaz tarîh-i ta'mîrine mâşaallah 1195

II 1780/1 (H. 1195) tarihli bu onarem kitabesinin üçüncü mısra'ı vezin, ~~ve~~ kafiye ve yaza üslubu bakımından öteki mısralarla uyum sağlamadığından bu mısra ~~ve~~

(asıl mısra kaldırılarak onun yerine sonradan konulduğunu bellidir.

III İkinci kitabede ise şunlar yazılmıştır:

Ruhuna fâtîha Seyfî Dede gerçek er imiş

Himmeti . . . . . bu harab câmiî: kulde ihyâ

Çıktı bir ârif-i billah didi tarîh-i bedî

Hele tecdid-i binâ oldu bu Ferhad Paşa 1166

اول یرده ... فرهاد پاشا ایده ... بو جامع ... اهیامنه ایروب ... دظواه

۹۶۷ سنه سنده فرهاد پاشا طرفندم انشا ایتدیلمیشدر

روحنه فاتحه سیفی دده کرهک ارمیش
لهتمتی ایدری بو فراب جامعی قلدی اهیام
هقدی بر عارف بالله دیدی تاریخ بدیع
هله تجدید بنا اولدی بو فرهاد پاشا سنه
۱۱۶۶

Ol yerde ... Ferhad Pasa ede ... Bu cāmi ... ihyasına edip ... dilhāk

۹۶۷ senesinde Ferhad Pasa tarafından inşa ettirilmiştir.

Ruhuna fātıha Seyfi Dede gercek er imiş
Himmeti ederdi bu karab cāmi kıldı ihyā
Çıktı bir ârif-i billah dedi tarih-i bedi
Hele teedid-i bina oldu bu Ferhad Pasa | Sen 1166

روغنہ فاتحہ سیفی درہ کریمک ارمش

ہمتی ابدردی

اول یرده ... فرهاد پاشا ایده ... برجامع ... امپا سنه ایروب ... دلخواه

۹۶۷ سنه سنه فرهاد پاشا طرفند انشا ایتدیلمیش

مومننه فاتحه سیفی دده کریمک اریمش

نصحتی ایددی بو صراب جامعی قلدی امپا

مقدری بر عارف بالله دیدی تاریخ بدیع

صله تجدید بنا اولدی بو فرهاد پاشا سنه

۱۱۶۶

Ol gjerde ... Ferhad Pasa ede. Pou cāmi ... ihyasuna edip ... dilhāk

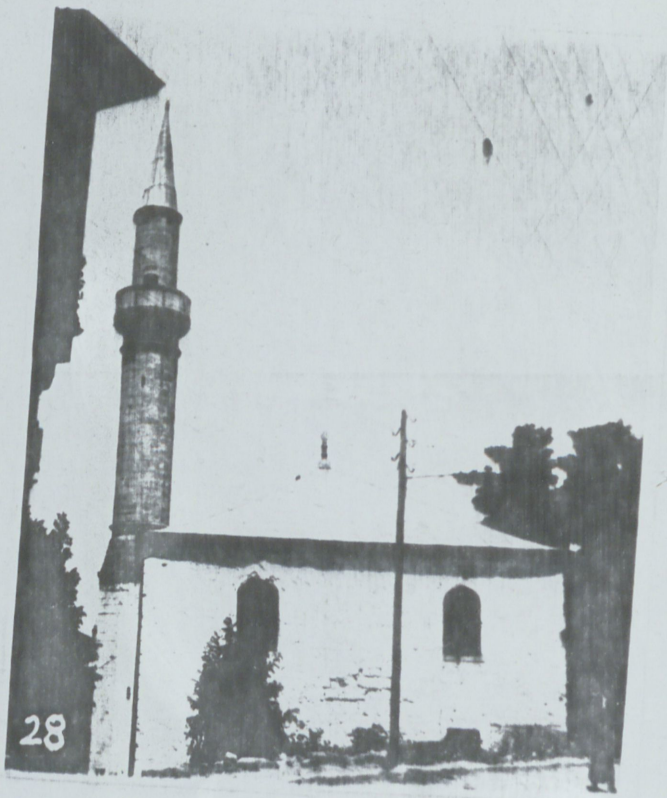
۹۶۷ senesinde Ferhad Pasa tarafundan inşa ettürülmüştür

Ruhuna fātıha Seyfî Dede gercek er imiş

Himmeti ederdi bu karab cāmi kıldı ihyâ

Çıktı bir ârif-i billah didi tarih-i bedi

Hele teedid-i binâ oldu bu Ferhad Pasa | Sen 1166

تاریخ کلامی

۱- اصل بیغی دره خاله قطب عرفا - کندرم حاج زینب ایمنه اتیکده دی
 طهر صمد دهره وزیر طهفت فوفا باشا

۲- ایدی لولیا معی شیرین ویرین وزینا - عارظله بره ایکی تابع زینب ایزدی
 دی لولونما ورده موغلی نانا

۹۷۷ (برسی) imlası böyle

تعمیر کلامی

- ۱- روضنه فاتحه بیغی دره کورطرا اریسه
- ۲- صهته ایدی لولون طهره فیدری اسیا
- ۳- لجهدی برحانه دینه تاریخ بدیع
- ۴- صله تبه بنا اولدی لولونعاز باشا

۱۱۶۶

تعمیر کلامی

- ۱- اول میرکیم اللع خوضاد بنا ناره
- ۲- لولعاص زینبنا من اصحابن ایدی دجهه
- ۳- مائون مرصاتی وقفده کاتبی دینه
- ۴- کلامی بونی یا تابع تعیینه سانشا الله

۱۱۹۵

Tahribat varsa ne olduğı ve zamanı:

No.	M.
No.	
No.	
Sevki	I
No.	No.

1500 şifalı suyun ancak 230'u işletiliyor

» yabilmeleri, topluma ve ailelerine yük olmadan hayatlarını kazanabilmeleri için verilen çabalar, yani REHABILİTASYON gittikçe önem kazanmaktadır. Kalp ve dolaşım sistemleriyle romatizmal hastalıklar ve sakatların rehabilitasyonu, en iyi şekilde kür merkezlerinde yapılabilir. Devamlı sıcak suyu gerektiren kılın tedavi havuzlarıyla, genleşme ve bol parkları olmayan bir rehabilitasyon merkezi düşünülmemeyeceği için, hem enerji tasarrufu ve hem de temiz hava bakımından, Batılılar bu yola yönelmişlerdir. Bu konuda atılmış bir adım yoktur.

KAPLICALARIMIZ özetlemeye çalıştığımız durumlarının ele alınma zamanı gelmiş, hatta çoktan geçmiştir. Fakat hiç bir hükümet programında, kaplıcalarla ilgili bir politikadan eser yoktur. İstanbul Üniversitesi Hidro - Klimatoloji Kliniği'nin Turizm Bakanlığı'yle işbirliği yaparak şifalı sularımızın analizlerinin yapılmış, tıbbi endikasyonlarının açıklanmış olmasını, gerçek bir adım ve başarı olarak görüyor, ümitleniyoruz. Son yıllarda, gene Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na termal turizm planlaması yapılmakta ve bazı şifalı su kaynaklarımız üzerine kurulacak modern tesislerin projelendirilmiştir. Temennimiz, bu uğraşların boş çıkarması ve hazırlanan projelerin raflarda tozlanmaya terk edilmemesidir. Bu çalışmalar paralelinde, kaplıcalar için sağlık ve teknik personel yetiştirme konusu da ele alınır, hem kaplıcalarımız bugünkü durumlarından kurtulur ve hem de hazırlanan projelerin işletme alanında da başarılı olmaları sağlanır.

Sağlık turizminden, yani kaplıca, güneş ve deniz tedavisinden, Yugoslavya, Bulgaristan ve Romanya, her yıl milyonlar kazanmaktadır. Yugoslavya'nın Adriyatik kıyısında, İskandinav ülkeleri, kendi kurdukları tesislere, gene kendileri hastalarını göndermekte ve kârı da Yugoslavlar almaktadır. Oysa, bizim denizimiz, bizim güneşimiz ve bizim kıyılarımızın doğa güzelliği onların hiç birinde yoktur. Denizle şifalı sularımızın iç içe bulunduğu öyle yerlerimiz vardır ki, her biri sağlık açısından altın değerindedir. Çanakkale'nin Keşanbolu kaplıcaları denizden sadece 2 km. içeridedir ve kuvvetli radyoaktif suları denize doğru akmaktadır. Kumsal ve deniz bile radyoaktiftir. Şifalı sularında ülkenin en radyoaktivitesi bulunan Köyceğiz - Sultaniye kaplıcaları, çam ağaçları arasında ve denizin hemen kıyısında. Fakat ne yazık ki, karadan yolu bile yoktur. Benzer durumda olan Çeşme ve Şifne ilçelerinin değerlendirilmesi yetersizdir. Çeşme'ye, yurdumuzun en büyük turistik tesisi kurulmuş, fakat ne a-cıdır ki, hemen dibindeki şifalı suların değerlendirilmesi düşünülemez miş ve küçümsemmiştir.

Batıdan örnek alarak yapılacak bilimsel ve bilimsel, ilmi temelleri olan bir girişim, hem halkımızın, hem de bütçemizin sağlığı açısından büyük olanaklar sağlayacaktır. ■

Tarihte vakıf kuran kadınlar

Hümâşah Sultan'ın vakfettiği Kuran-ı Kerim

KANUNİ Sultan Süleyman ve II. Sultan Selim devri vezirlerinden Mustafa Paşazade Ferhad Paşa, Topkapı sarayının Enderun kısmında terbiye görüp yetişmişti. Sarayda uzun süre hizmet edip derece derece yükseldikten sonra Kapıcıbaşılıkla dış hizmete çıktı. 1552 yılında Yeniçeri Ağası oldu. Bu görevde bir süre kaldıktan sonra azlolunup usulen Beylerbeyi rütbesiyle Kastamonu valiliğine gönderildi. Sadırâzâm Sokullu Mehmed Paşa onu daima takdir eder, dürüstlüğü, terbiyesini, zekâ ve kabiliyetini beğenirdi. Bu yüzden 1561 yılında Kubbealtı'na Üçüncü Vezir, yani hükümet üyesi tayin ettirdi. Kubbe Vezirliği, bugünkü Devlet Bakanlığı gibiydi. Ertesi yıl da Kanunî Sultan Süleyman'ın en büyük oğlu olup genç yaşta ölen Şehzâde Mehmed'in kızı ve Hünkâr'ın nazlı torunu Hümâşah Sultan ile evlendirildi. Kanunî, bu oğlunu çok sevdi. Öldüğü zaman perişan olmuş, hatta ona bir mersiye bile yazmıştı. Bu mersiye den günümüze sadece: «Hem gitti hem götürdü safâsın, gönülümün, gönülümün, Şehzâdeler güzidesi Sultan Mehmedim...»

beyti kalmış, ayrıca adına Mimar Sinan'a Şehzade camii yapılmış. İşte bu yüzden onun kızı Hümâşah Sultanı da çok sever ve uygun bir izdivaç yapmasını isterdi. Sokullu Mehmed Paşa'ya ise çok itimadı vardı, Sokullu damad olarak Ferhad Paşa'yı tavsiye edince, Hünkâr da torununu ona vermekte tereddüt göstermemişti.

Ferhad Paşa bu izdivaçtan sonra Şehzade camii karşısında, Çukurçeşme yanında güzel bir konak yaptıracak Sultaniye birlikte buraya yerleşti.

Karı - koca, birbirlerini büyük bir aşkla sevdi. Ferhad Paşa karısına derin bir saygı ve sevgi ile bağlı bulunduğ gibi, Hümâşah Sultan da son derece yakışıklı bir erkek olan kocasına tam manasıyla aşık. Kanunî 1566 yılında öldü ve yerine oğlu II. Sultan Selim geçti. O da, yeğeninin kocasına olan aşırı bağlılığı hissettikten Ferhad Paşa'ya tevccüh göstermekteydi. Şahsi meziyetlerine bu durum da katılınca Ferhad Paşa'nın geleceğinin pek parlak olduğu anlaşılıyordu. Hünkâr onun Sultanı hoş tuttuğunu, saygı ve şefkatle davrandığını ve karı-kocanın çok iyi geçinip anlaşarak gayet mesut olduklarını gördükçe

memnun olur, Ferhad Paşa'ya sık sık iltifatlarda bulunur, ilerisi için daima iyi şeyler düşünürdü.

Ferhad Paşa, bütün meziyetlerinin ayrı olarak, aynı zamanda devrinin tanınmış hattatlarından. Yazdığı Kuran-ı Kerimlerin tane tane altına satıldı. Kendisi, gözünü ile kazandığı bu parayı saklayıp helâlden cenaze masrafı için biriktirirdi.

Ferhad Paşa ile Hümâşah Sultan'ın bu mesud hayatları on dört yıl sürmüştür. Bu sürede bir kızları ve beş oğulları dünyaya geldi. Sonra, Paşa ağır bir böbrek ve mesane hastalığına yakalandı. Hümâşah Sultan hastalığı sırasında kocasının başucunda bir an ayrılmadı. Devrin bütün meşhur tabipleri ona baktılar. İçlerinden Koca Şüca, Paşa'nın tedavisini üzerine aldı ve elinden güdeni ilerletmekteydi.

Ferhad Paşa'nın adamları, Koca Şüca'nın doğru dürüst bir tedavi yolu takip etmediğini sanarak Hümâşah Sultan'a «Frenkten dönme bir tabibi» tavsiye ettiler. Halbuki bu adam, aslında cahil bir şarlatan. Ferhad Paşa'nın halisizliğini sıkı perhiz neticesine bağlayarak istediği gibi yeyip içmesine müsaade etti.

Üstelik Koca Şüca'nın kullandığı Mitrovitos adlı ilaç beyenmedi.

— «Mitrovitos zehirdir, Paşa hazretleri bunca zaman onu kullanıp bu hale gelmişler,» diyerek yasakladı. Lâkin, onun tedavi tarzı hastalığın bütünü artmasından başka bir netice vermedi.

Hümâşah Sultan, bunun üzerine bir Ağasını gönderip eski tabibi tek-rar çağırttı. Fakat Koca Şüca gelmek istemedi. Haklı olarak:

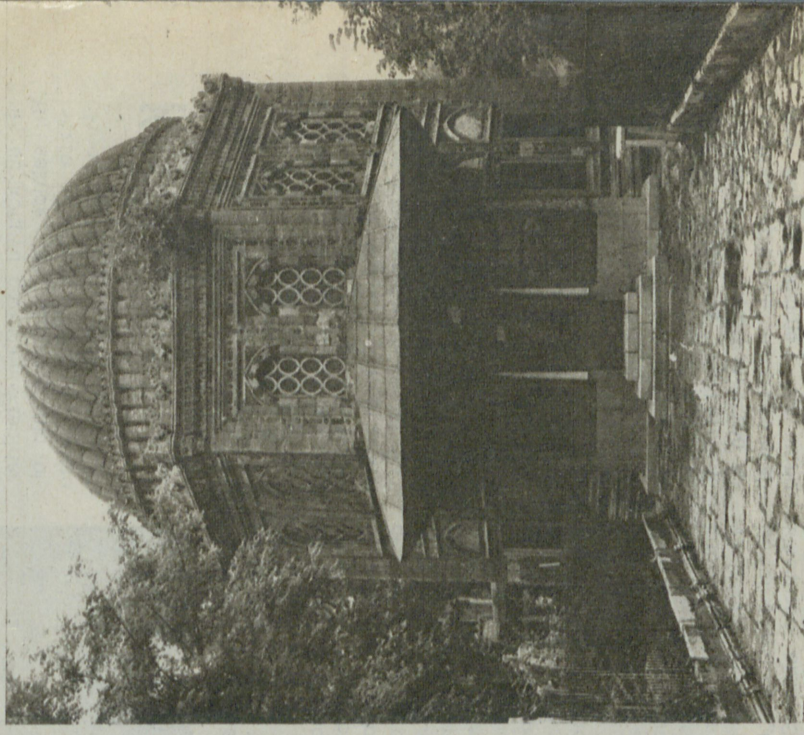
— «Bize zamanında itimad olun-mayıp başka tabipler sözleriyle perhiz bozulmuş ve ilaç terk edilmiştir. Gayri bize iş kalmadı...» diyordu. Ancak, Hümâşah Sultan üst üste haberler yollayarak pek fazla ısrar et-tiğinden sonunda gelmeye mecbur kaldı. Hastanın nabzını tutunca:

— «Evet meydana... Perhiz ve ilaç terk edilmiş,» diyerek eski te-davi şekline döndü. Ne çare ki iş Paşa birkaç gün sonra sevgili karı-sının kolları arasında ve yüzü onun göz yaşlarıyla ıslanmış olduğu hal-de dünyaya veda etti.

Bu sırada II. Selim de vefat etmiş ve yerine oğlu III. Murad Osmanlı tahtına çıkmış bulunuyordu. Sokullu Mehmed Paşa hâlâ Sadırâzâm. Ferhad Paşa'nın adamlarından bazı-

**BABA - KIZ
AYNI
TÜRBEDE**

Kocasının ölümünden sonra çektiği ıstıraba dayanarak ancak bir yıl kadar yaşayabilen Hümâşah Sultan, babasının Şehzadebaşı Camii içindeki türbesine gömülmüştü.

**Kanunî Sultan
Süleyman'ın torunu olan
Hümâşah Sultan'ın
kabrinde, kocasının
yazdığı Kur'an
merhumenin oğulları
tarafından okunurdu.
Maalesef bu nadide
eser sonraları
ortadan kaybolmuştur.**

Yazan: MİDHAT SERTOĞLU.

ları efendilerinin ölümünden iki gün sonra Divân-ı Hümâyün'a başyürdüler. Yanlarında şahid olarak frenkten-dönme şarlatan tabib de vardı: — «Paşamıza gadir edildi ve yarığ oldu. Tabib Koca Şüca, bazı ileri gelen devletlülerin hatırı için ona kıydı, Mitrovitos verip zehirledi,» diye iddia ettiler.

III. Murad, hemen işe el koyarak tahkikat açtırdı. Onun emriyle Reisülettibbâ, yani tabiblerin başı Garrazzâde Muhyiddin Efendi, İstanbul'un belli başlı tabibleri ve Koca Şüca Divân'a çağırıldılar. Garrazzâde ile öbür tabibler Koca Şüca'ı dinlediler, sonra aralarında konuşular ve Divân'da Sadriâzamla öbür Vezirlerin önünde şunları söylediler:

— «Merhum iki yıldır böbrek ve mesane zahmeti çekirdi. Her birimiz icabında nice faydalı devalarla hizmet ettik. Hastalık cümlemin malumu... İläci ise Mitrovitos'dur. Bütün kitaplarımız böyle yazar. Koca Şüca doğru ve dindar adamdır. Ama sonra tabib geçinir bu cahilli getirmişler, Şüca da elini çekmiş. Hastalık şiddetlenince «Elbette varmanız lazımdır,» denmekle yine görüp perhizi bozduğunu anlayarak «Mitrovitos yemek faydalıdır» demiş ve hikmet üzere söylemiş. Buna «Gadir oldu» demek garazdır ve Allah göstermesin, ilâhi takdire inanmamaktır.»

Bu arada derdi şifa bulmayan biri varsa o da Hümâşah Sultan'dı. Kocasını kaybettikten beri göz yarığış döküyor ve bir türlü teselli bulunmuyordu. O, Ferhad Paşa'ya varmakla bütün genç kızlık rüya ve hüvyalarna kavuşmuş, onu bütün varlığı ile sevmiş, saadeti son damlasına kadar tatmıştı. Paşasının ölümü ile dünya başına yıkıldı. Matemî zamanla azalacağına günden güne arttı. Sonunda kimse ile görüşmez oldu. Sadece, Ferhad Paşa'nın yazıp kendisine hediye ettiği Kuran-ı Kerim'i okuyor ve kocasının ruhuna hediye ediyordu. Onu evvelâ teselli etmek isteyenler, bu aşk ve hasretin bir vecd haline gelmiş olduğunu görerek sonunda bundan vazgeçtiler.

İşte Hümâşah Sultan, yer yer göz yaşlarıyla ıslanmış olan bu Kuran-ı Kerim'i vakfetmiştir. Bir tarafına yazmış olduğu şu satırlar, onun Ferhad Paşa'ya olan büyük muhabbetini ve bu muhabbetle ürperen kalbinin bütün saf ve yüksek duygu-larını anlatır:

«Bu Mushaf-ı Şerifi Ferhad Paşa

geldiğim gece vermişlerdi. Vakfetmişim, ben ödükten sonra bu Mushaf-ı Şerife kimse mani olmayıp kabrim üzerinde okuna. Allah rızası için ve Resulullahın pâk ruhu için ve okuyanlar sıdkile ruhuma hibe ederler. Gece ve gündüz başucumda dururam. Her kim bu vasiyetimi yerine getirmez ise yarın mahşer gününde Hazret-i Hak huzunda davacı olup iki elim yakalarında olsun.»

Hümâşah Sultan, Ferhad Paşa'nın

ölümünden sonra ancak bir yıl kadar yaşayabilmiş ve vefatında babasının Şehzadebaşı Camiiindeki türbesinde ve onun sol tarafında gömülmüştür. Büyük oğlu Mustafa Bey, Kapıcıbaşıktan Emirialem olup henüz otuz bir yaşında iken ve 1593 yılında ölmüştür. İkinci oğlu Osman Bey, kahramanlığı ve silâhşorluğu ile şöhret kazanmıştı. Bolu Sancakbeyi iken 1629 yılında Bağdad muhasarası sırasında top mer-

misini rastlayıp şehid oldu. Öbür oğullarının adları İbrahim, Süleyman ve Hüsnü'dür. Bunların hepsi hayat-ı bulundukları sürece annelerinin vasiyetine uyarak babalarının ona düşkün gecesi yadigâr ettiği kitabı türbesinden ve başucundan ayırmadılar; orada, onun ruhu için okutmaya devam ettiler.

Bu kitabın sonradan ne olduğu ise hakikaten araştırılmaya değer bir konudur. ■

Bu satırların yazarı, o günleri yaşamıştı...

ESKİ İstanbul hayatında Ramazan eğlencelerinin, hele Şehzadebaşı semtindeki meşhur «Direklerarası» âleminin unutulmaz hatıraları vardır. Yüzyılımızın ilk ceyreğine kadar, devrin kalburüstü bütün sanatçıları orada toplanır, iftar sofralarından kalkıp kendilerini seyretmeye gelen halka ustalıklarını göstererek eğlence ziyafetleri cekerlerdi. Üstat Recaizade Ekrem, bir gün akrasını olan Ebuzziya Tefrik'e rastlayınca, «Gel de, seninle bugün maziden konuşalım. Bilsen ne türlü bahar, güneş ve ışık ihtiyacı duyuyorum» demişti. İşte maaziye dile getirmekte aranan o güneş, bahar ve ışık ihtiyacını, bu sayımızdan itibaren, Recaizade'nin oğlu üstatERCÜMENT EKREM Tâîr'nun kaleminden çıkmış dört yazıyla karşılamaya çalışacağız.

Bir başka havası vardı eski ortaoyunlarının

Yazan: ERCÜMENT EKREM TÂLÜ

ANADOLU yakasının Göztepe'nin arkalarına düşen Merdikenköyündeki (Mama) mesiresi... Yahut ki, Boğaziçi'nde, Sarıyer'de (Fındık suyu), Çubuklu çayırı, Göksu'nun içerilerinde (Yedikardeşler) teferrüçgâhı...

Bazen de Emirgân korusunda, Üsküdar'da İcadiye tepesinde, Bağlarbaşı'nda da oynadıkları olurdu. Zaten ne ağırlıkları var? Beş, on satırlık, zurnacı ile davulcusu, putat (elbise) sandığı, Yenidünya tabiriyle üç yüzlü bir paravandan ibaret bulunan sözüm ona evli...

Bu basit malzeme ile senenin müsaitsit günlerinde, açık havada bütün İstanbul halkına neşe ve neşat saçarlardı. Ortaoyununun en son hakkıki üstadı Kavuklu Hamdi Efendi ile Pişekâr Küçük İsmail Efendi idi ki, bu ikincisinin aramızdan ebediyen ayrılması topu topu birkaç yıllık vakiydi.

Diğer eşhası temsil edenler içerisinde de kıymetli sanat erbabı yok değildi. Meselâ kadın rolü oynayan ve kendilerine zenne denilen, billür yaşmak altında en işpekâr bir saraylıdan ayırdedilemeyecek kadar muvaffak olan öyle kabiliyetler vardı ki, seyircilere parmak ısırtırlardı.

Oyun günü mesirenin küçüçük kahvesi iğne atılsa yere düşmeyecek derecede kesif bir halk kitleleriyle dolar, redingottan gecelik entarisine, raglan pardesüden Şam hırkasına, kukuleteli avniyeden kol-suz haydariye kadar türlü kıyafetlerle erkekler arkasız alıcak iskemlelere çökerler, renk renk çarşafli, maşlahlı, yeldirmeli kadınlar civı civı, seyrek kafeslerin ardında yer alırlar, zurna ortaoyunu giriş havasını avaz eyley ve biraz sonra meydana danda pişekâr görünürdü.

O, başında avare kavuğu, sırtında kürkü, elinde şakşığı ile ortaya gelir gelmez cemaati selâmlar ve temsil edilecek oyunu haber verirdi. Derken zurna kavuklu havasını tutturur, o esnada, seyirci kalabalığını yararak, arkasında kanbur ve aptal çömezi ile Hamdi Efendi çıkardı.

Hamdi ile Küçük İsmail'in muhaverelerine doyum olmaz, nükteler, cinaslar bir sel halinde birbirini takip eder, dinleyiciler de kakkahadan kırılırlardı.

Bilhassa Hamdi son zamanlarda

bir rüya tekerlemesi icat eylemişti ki, rahmetli sanatkârın hayal genişliğine ve kelâm kudretine delildi. Muhayyel vakayı bir hakikat imiş gibi, ciddiyetine asla hâlet getirmeden anlatmaya başlar, rüya olduğunu tâ, en sonunda:

— Bir de uyanayım ki...

Diyerek ikrar ederdi.

Ortaoyununu halka sevdiren, o tarihlerde dram oynayan Minakyan'ın tulûat sahnesinde şöhret kazanan Abdürrezzakla Kel Hasan'ın, Şevki' nin ve henüz sıvırlımeye başlayan Naşid'in kuvvetli rekabetlerine rağmen yaşanan, Hamdi merhumun kendi sanatında deha mertebesine varan kudret, kabiliyet ve muvaffakiyeti olmuştur.

Onun oyunlarına bütün İstanbul seve seve taşınırdı. Ressam Muazzez'in iptidai fakat realist fırçasıyla yaşattığı ortaoyunu sahne ve seyircileri benim hafızamda yaşayan manzaraya tamamı tamamına tevafuk eder. Hamdi'nin herhangisi tehlike sezen horozunkini andıran bakışları, Küçük İsmail'in müstehzi

bir tebessümle daha da süzülen gözleri, zennenin, saf zamparaları tereddüde düşüren işlevleri, frenk doktor taklidine çıkan müteveffa Garbis'in maşa ile nabız tutması, Karadeniz uşağı Hayrettin'in arka arkaya bir araba dolusu laf sıralayıp da bu sel kelâmın karşısında atfallyan Hamdi'ye:

— Hay, birakmaysun ki; içi laf da pen edeyum!

Diye çıkışması, hâlâ gözlerimin önünde ve kulaklarımdadır.

Gençlik.. Ben bu oyunların birini kaçırmadım. Feyzili topraklarından pıtrak gibi, yabani çiçekler, al genciler, sarı noktali beyaz papat-yalar, mor devedikenleri, altın renginde, adını bilmediğim çeşit çeşit nebatlar fıskıran Çamlıca tepelerinden, zümrüt gibi yeşil kâliçesini göz alabildiğine yerlere seren Uzunçayır'a iner, soluğu Mama'da alırdım.

Yahut ki, Boğaz'ın mavi suları üzerinde bir ok gibi süzülen küçük sandalla Çubuklu'ya uçardım.

Oturmak için seçtiğim yer mutlaka kapı dibinde, kadınlara tahsis

ABDÎ EFENDİ — Doğuştan kabiliyetiyle çok tutulan bir komikti.

KÜÇÜK İSMAIL — Uzun yıllar boyunca «Pişekâr» rolüne çıktı.

KAVUKLU HAMDİ — Sahnedeki aptal adam rolüyle tabii bir komik olurdu.

FRANÇOİS SUSUYOR

GÖZLERİMİ actığımda va-
kit öğleden sonranın 2'si
olmalıydı, aynı anda ka-
famdın şimşek gibi bir düşünce
geçti: Acaba göğüslerim duru-
yor muydu?

Elimle yokladım. Göğsümün
tam üzerinde koltuğumun altına
kadar uzanan kocaman bir pan-
sudan sargısı vardı; o kadar
büyük ki altında hiç bir şey
hissedilmiyordu.

O anda derhal yıldırım hızıyla
bir durum muhakemesi oldu zih-
nimde: Sol tarafta sargının alt-
tında bir pamuk kibarlığı ol-
madığına göre, demek sol göğ-
süm hâlâ yerindeydi. Öte yan-
dan, eğer sağ göğsümü almış
olsalardı, koltuğumun altını da
kazımış olacaktı, oysa orası
el değmemiş bir haldeydi. Şu
halde göğüslerimi almamışlardı.
Onlara tekrar kavuşmuş ol-
manın harikulâde sevincini his-
settim birden. Kaybetmeyi gözü-
me almışken, işte yeniden be-
nim oluyordum.

Şimdi artık sıra, o küçük şişin
alelâde basit bir kist mi, bir se-
lim/tümör mü, yoksa şüpheli ve-
ya kanserli bir şey mi olduğunu
anlamaya gelmişti. Bir kanser
tümörünün alınması, göğsün de
alınmasını gerektirmezdi. Fakat
nasıl bilinecekti böyleyse?

İçeriye bir hemşire girdi, gü-
lümseyordu:

— «**Uyandınız demek? Görü-
yorsunuz, ne kadar güzel geçti.**»
Açaba kötü geçmesi nasıl ola-
caktı, diye düşündüm. O zaman
da hemşire yine böyle gülümse-
yecekti ve buna benzer bir şey
söyleyecekti, zannederim. İşin il-
ginc yanı, ona herhangi bir şey
sormağa cesaret edemiyordum.
Elimi, şişin olduğu yere pansu-
manın üzerinden bastırınca hafif
bir sızı oluyordu, hepsi o ka-
dardı. Şu halde François'ı bek-
lemekten başka çare yoktu. Her
halde o bilirdi.

Muhakkak ona benim, akşa-
mın 5'sından önce uyanmayaca-
ğımı söylemişlerdi. Saat 4'tü,
vaktimi sarışın bayanla geveze-
lik ederek geçirdim. Doktor ona
gelmiş, kendisinden bir polip a-
lındığını söylemişti, fakat ilk in-
celemelerde mühim bir şey çık-
madığını bildirmişti.

Nihayet François odaya girdi.
Yüzünde zoraki bir gülümseme
ile, erkeklerin bu gibi ziyaretler-
de takındıkları, o ahmakça ifade
vardı. Çiçek getirilmmişti. Hoş,
beklediğim de yoktu; zaten bir
Korsikalı ile bir çiçek buketi hiç
bir vakit yanyana görülmüş de-
ğildir.

Yanıma oturdu. Numara yap-
mağa değmezdi, derhal hücumu
geçtim:

— «**C. sana telefon etti mi?**»

— «**Evet, az önce.**»

— «**Ne haber öyleyse?**»

— «**Nasıl ne haberi? Hiç ne
olacak? Gayet iyi geçmiş.**»

Elimi avuçlarının içine aldı.

— «**Zaten yüzün de o kadar
iyi ki.**»

Aslında, François bana hiç bir
vakit güzelsin, hoşsun dememiş-
tir. Canı iltifat etmek istediği za-
man yüzümün iyi görüldüğünü
söylemekle yetinirdi. Hatta ken-
di aramızda bunu bir espri ko-

nusu yapmıştık. O gün de, bu
söz beni güldürdü. Sonra o ilâ-
ve etti:

— «**On güne kadar her şey
belli olacak, fakat C. ümitli.**»

— «**Yani göğüslerim yerinde
kalacak, öyle mi?**»

— «**Sen delisini! Sana diyorum
ya C. ümitli. Hem seninki ufak
bir çizikten başka bir şey de-
ğil ki. Göğsün de alınmadı, bu
sadece bir kanıtlanmaydı o ka-
dar.**»

Evet sahi, bu bir kanıtlanmay-
dı. Her ne olursa olsun, şunu da
anlamıştım ki, François'ın bil-
diği bir şey olsa bile bana söy-
lemeyecekti. Halbuki niyetim,
gerçeği söyletinceye kadar onu
rarımdan vazgeçtim. Nasıl olsa
bir nokta belli olmuştu. Önümüz-
de bekleyecek daha uzun bir za-
man vardı. François bana gaze-
teler getirmişti, fakat her halde
onun önünde bunları okumaya
başlamamalıydım.

O an François'ya fazla soru
sormaktan vazgeçtim ama, her
şeyye rağmen kafama sapsıplamış
bir çivi vardı ve bu çivi benim,
hastalığımdan başka herhangi
bir şeyden bahsetmemi engelli-
yordu. Sükût ise bütünü çel-
kilmez bir hal almaktaydı. En iyi-
si uyuyormuş gibi gözlerimi ka-
pamaktı, ben de çaresiz öyle
yapıttım.

Bunun üzerine François'ın u-
sulca yerinden kalktığını ve
paltosunu sırtına geçirdiğini duy-
dum. Ben de uykudan uyanıyor-
muş gibi gözlerimi açtım, o bu
pek kısa fırsattan yararlanarak
yanığımdan hafifçe öptü:

— «**Sen dinlen, yarın görüşü-
rüz...**»

Ve gitti. Onun bu gelişi bana
daha fazla bir şey öğretmiş ol-
muyordu.

MÜCADELE AZMI

UÇ gün sonra hemşire ya-
nıma geldi.

— «**Sabahlığınızı giyiniz,
yaranızı açacaklar.**»

C. beni bekliyordu. Hemşire
ameliyat yerimi açmak için met-
relere sarğı bezi ile gazlı bez
çözdü. Ortaya ilk çıkan sol göğ-
süm olmuştu; zavallıcık bir pek-
simet gibi yassılmış haldeydi, fa-
kat hiç yarası beresi yoktu ve
en nihayet havaya kavuşmaktan
dolayı memnunluk içindeydi.

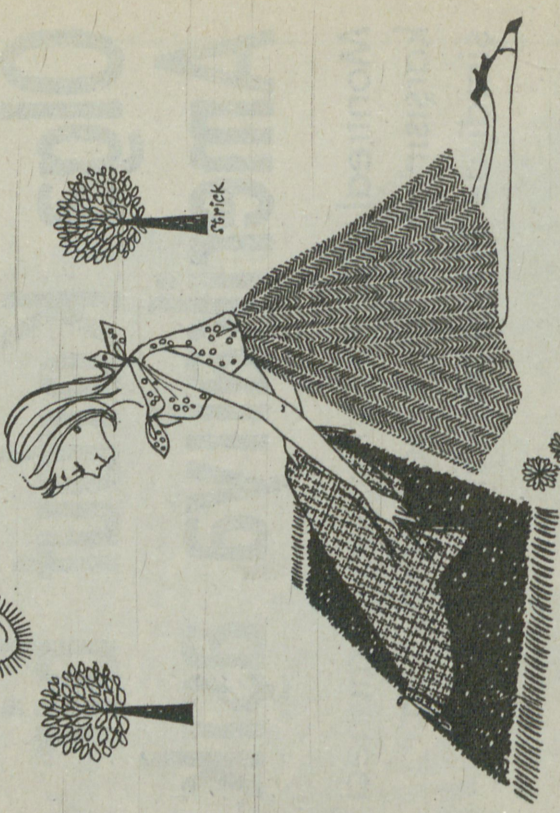
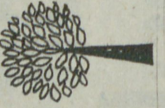
Öteki göğüste ise, cildime ya-
pılmış kocaman bir pamuk gö-
rülüyordu. Hemşire onu itina ile
saktı oradan, onun altından
kompresler çıktı ortaya. Hemşi-
re onları da islatarak ustaca çı-
kardı birer birer. Daha altta ya-
rayı iyice tamponlamış bir gazlı
bez topağı göründü. Bu tampon
o kadar kuvvetle sıkıştırılmıştı
ki ameliyat yerinde bir oyuk pey-
da olmuştu. Daha doğrusu bir
delik vardı orada. Pek büyük ol-
mamakla beraber, nihayet bir
delikti işte ve deliğin dibinde
dört siyah, gergin ipikle tuttu-
rulmuş olan ameliyat yarası gö-
zükmekteydi.

Gözlerimi bu delikten ayıramı-
yordum. Şüphesiz «delik» böyle
kalacak değildi. Ama ne olursa
olsun, her halde fazla açık el-
biseler giyemeyecektim artık, bu-
na pek aldırıldığım yoktu.

● **DEVAMI GELECEK SAYIDA**

EVİNİZ VE SİZ

**ÇAN, verev etekler yatar vaziyette kurutulmazsa ve daima
ipiklerinin yoluna göre ütülenmezse sarkma yaparlar.**

● İĞNENİZ YERE DÜŞTÜ

Eğilip arandınız, fakat düşen iğnesini bulamadınız diyelim. Or-
talık günlük güneşlik olsa bile, bir cep feneri alıp bunun ışık hüzmeh-
sini yerlerde gezdirin. Dikiş iğnesi parlatacak, siz de onu kolaylıkla
bulacaksınız.

● KALAN PATATESLER

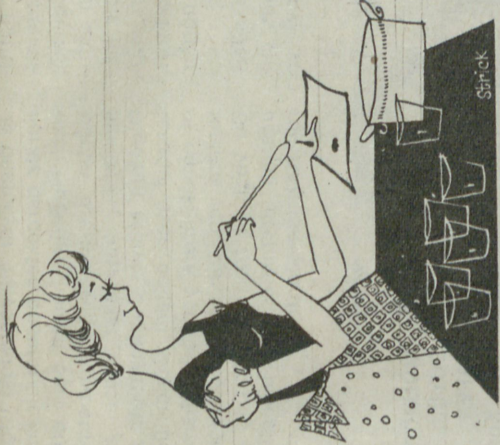
Haşladığınız patateslerden birkaçı yenilmeden kaldı, siz ise bunları
ne yapacağınızı bilemiyorsunuz diyelim. Bu takdirde, onları küçük par-
çalar halinde kesin, bir parça tereyağıyla birlikte bir tavanın içinde
sota edin. Tuz, biber, arzu edilirse biraz sarımsak ve peynir katın.

● MEYVE LEKESİ

Bir pecete ya da örtünün üstüne meyve lekesi yaptıysanız, bu leke-
yi özel bir müstahzardan
yararlanmadan yok etme-
nin işte çaresi: lekeye bol
sirke sürün, ovuşturun,
sonra da örtü ya da pece-
teyi her zamanki gibi yi-
kayın.

● PENCERE CAMINA BOYA BULAŞIRSA

Pencerelerinizin etrafı-
nı boyayacaksınız, dikkati
Bütün dikkatinize rağ-
men, camlara boya bulaş-
tıysa, büyükçe bir pamuk
parçası alın, asetonla iyi-
ce ıslatın ve camın üstün-
deki boyayı derhal çıka-
rın. Bundan sonrası kolay!

REÇEL veya tatlının kıvamını bir türlü
kontrol edemiyorsanız, söyleyeceğimiz bu
çok basit yöntem işinizi bir hayli kolay-
layacaktır. Bir damla tatlıyı kurutma kâ-
ğıdına damlatın. Yayılmazsa tutmuştur.

durun ve hayvanın ayağını bunun içine daldırın. Köpeğin ayağını bir
küvet içinde yıkasınız, üstünüze başınıza ve etrafa her halde çok
daha fazla su sıçardır.

● YAĞLI ŞİŞELER

Zeytinyağı şişeleri, salata veya tava içine yağ dökmede kullanıla
kullanıla elden kayacak kadar yağlanırlar. Yeni bir şişe açacağınız
vakit, bunun boynuna yağ damlalarını emecek bir bez parçası sarın.
Böylece, şişenin elinizden kaymasının da önüne geçmiş olursunuz.

● BİRER BİRER DEĞİL

Aile içindeki bir düğün nedeniyle bir sürü davetiye yollamak zorun-
da bulunduğunuz farzedelim. Pulları birer birer ıslatıp vakit kaybet-
memek için, önce zarfların üstüne adresleri yazmakla işe başlayın.
Zarfları kapayın, sonra, küçük bir süngerin yardımıyla pulları onar onar
nemlendirin. Onları böylece çok daha kolaylıkla yapıştırabilirsiniz.

Jimnastik dünyasının yenilmez ünlerinden
Olga Korbut sonunda kendi kendini yendi

Olga Korbut bir Amerikalıya aşık

Montreal Olimpiyatlarında Comaneci karşısında yenik düşen Korbut'un şimdi de belkemiği arızalı

ŞAHANE ve akıl almaz hareketleriyle Münih Olimpiyatları'nda dünyayı şaşırtan ve altın madalyalar kazanan Sovyet jimnastikçisi Olga Korbut spora veda etti.

Artık Olga Korbut'u jimnastik pistlerinde görmeyeceğiz. Onun spor dünyasından çekilme günü geldi, kararı kesin. Böylece Rus jimnastikçi 22 yaşında uluslararası yarışmaları, olimpiyatları terketmiş oluyor.

12 senelik çalışmalarının Olga'nın vücuduna iyi gelmediği söyleniyor. Kesin bir şey bilinmemesine rağmen ünlü jimnastikçi, Münih Olimpiyatları'ndan birkaç ay sonra tedavisi altına alınmış, belkemiği haftalarca muayene edilmişti. O zamanlar hocaları Korbut'un, son derece elastik bir belkemiğine sahip olduğu için rakiplerinin büyük bir kısmını yapamadığı hareketleri yapmayı başardığını savunuyorlardı. Fakat daha 1972'de Olga ağrılar çekmeye başlamıştı.

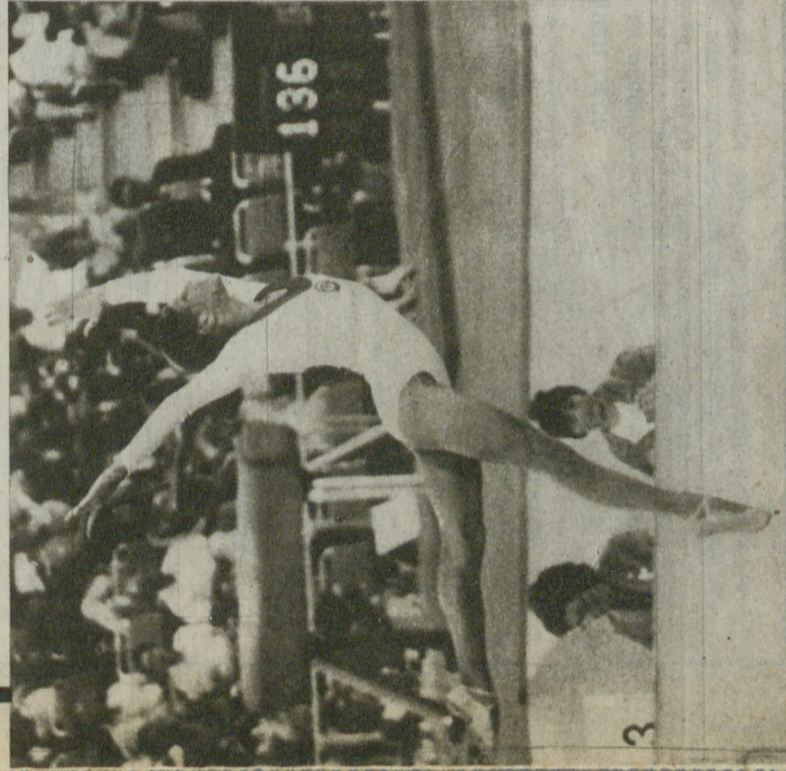
Birkaç ay önce Korbut, «Pistlerden koptum, artık istemiyorum, çekileceğim, tiyatrodaki çalışmaya ve

aktiris olmayı arzu ediyorum», dediği zaman, Montreal Olimpiyatları'nda kendisini geçen Romen Comaneci'ye rağmen onun spora veda etmesi henüz erken sanılıyordu.

Korbut, Münih Olimpiyatları'ndaki akılmıyaz numaralarının her birini yılda 900 saat çalışmaya borçluydu.

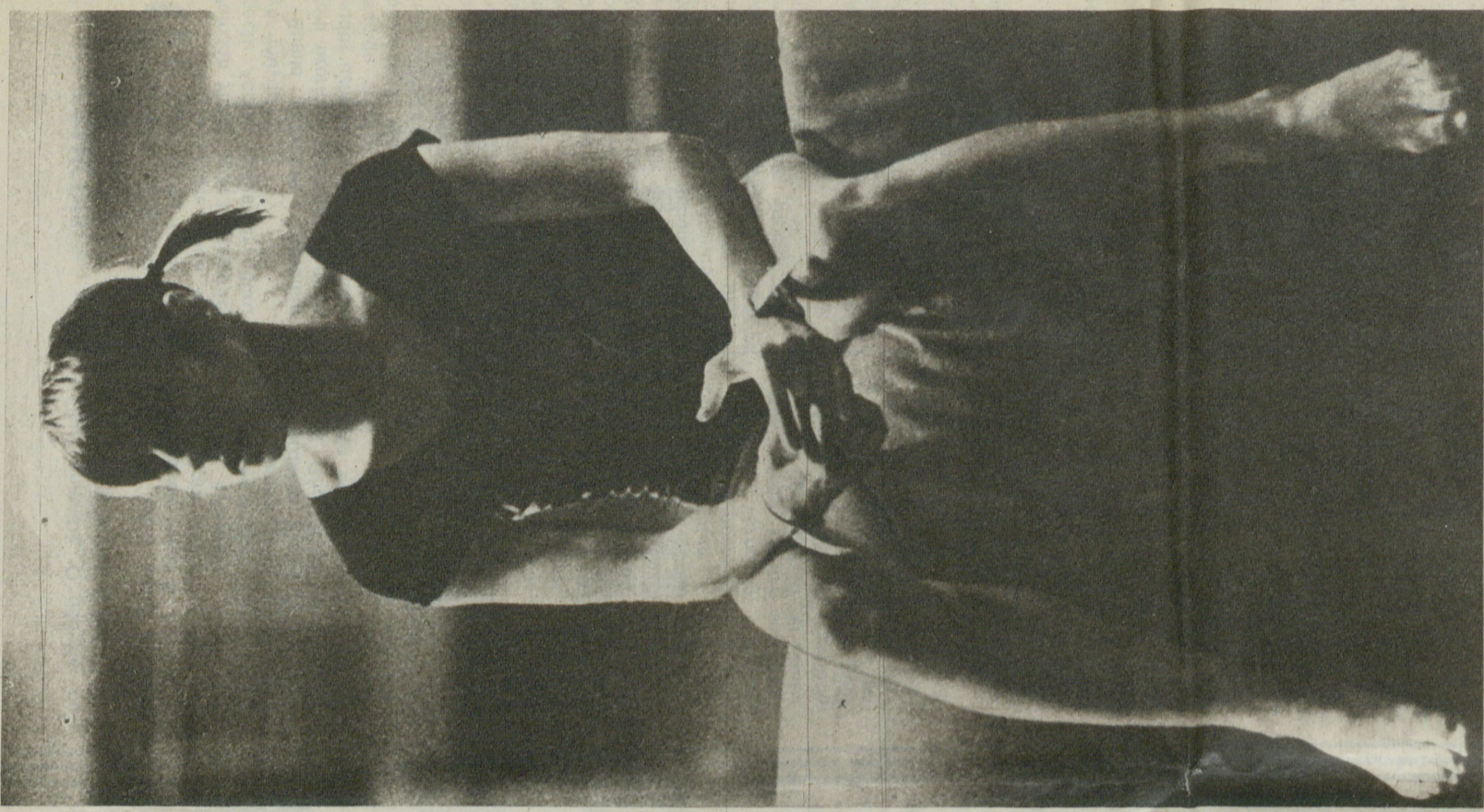
OLAY 7 000 SAATİN ÜRÜNÜ

Rus jimnastikçi 16 Mayıs 1955'de Beyaz Rusya'da, Polonya sınırındaki Grodno'da doğdu. Olga'nın babası mühendis, annesi aşçıydı. İlkokula gittiği yıllarda küçük Olga jimnastik egzersizleri için kadroya seçilmişti. Rus okullarında jimnastik bir matematik veya tarih dersi kadar ciddi ve önemliydi. 10 yaşındaki Olga ise ileride gerçekten başarılı bir jimnastikçi olacağını hemen belli etmişti. Bunun üzerine vakit kaybetmeden jimnastik dünyasına länse edildi. Olga'nın Münih Olimpiyatları zaferi tesadüf eseri değildi. Günde üç saat olmak üzere yedi yıl çalışmanın, Bu yedi yıl zarfında hocaları onun üzerine titremişler, onu bilinci olarak hazırlamışlardı.

MÜNİH'TEKİ BÜYÜK ZAFER

Olga Korbut Münih Olimpiyatları'nda bütün dünyanın dikkatini üzerine çektiği zaman sadece 17 yaşındaydı ve yaptığı hareketleri izleyenler görüklüklerine âdeta inanamamışlardı. Ama, büyük zafer pek öyle uzun ömürlü olamadı, Olga yön değiştirdi.

HALEN 22 yaşında olan jimnastikçi Olga Korbut pedagoji öğrenimini tamamladı ve bundan sonra jimnastikçi bırakıp tiyatrodaki çalışmaya istiyor.

İKİ OLİMPİYAT ARASINDAKİ ÇIKIŞ VE DÜŞÜŞ

Korbut'un mesleği yavaş ilerledi. Ancak, on dört yaşındayken paralı ve mükâfat olarak Zagreb'e dünya şampiyonasına götürüldü. Bu seyahat bir denemeden çok karşılaştırmaya niteliğindedir. Bir yıl sonra Olga eşofmanında «CCCP (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Rusça baş harfleri)» yazan takıma girdi.

Münih Olimpiyatları'nda henüz onu tanımayan halk 90 saniyelik harika gösterisinden sonra dakikalarca ayakta alkışladı. Olga hakkıyla altın madalyasını aldı ve jimnastik süper kraliçeleri arasına girdi.

Montreal Olimpiyatları'nda ise Korbut 21 yaşındaydı ve spor hayatında başarı yolunu ilk olarak Comaneci kesti. Ayrıca Kim ve Münih'te Olga'ya yenilen Tourischeva vardı. Olga Korbut Montreal'de bir gülmüş ve takımıyla bir altın madalya aldı. Fakat hayranları, onu Münih'ten tanıyanlar kendisinden daha

fazlasını beklemişlerdi. Bu başarısızlığı Münih Olimpiyatları'ndan sonra belkaymasından tedavi altına alındığına dair çıkan haberlerle bağdaştırıldı.

1975 yılının aralık ayında uluslararası bir karşılaşma için Amerika'ya gittiğinde Olga Atlanta'lı bir gençle tanıştı. Bu genç Kyle Gibb'di ve tedavisi imkânsız bir hastalıktan hastanede yatıyordu. Olga onu hastanede ziyaret etmek için sık sık vakit buldu. Kyle 1972'den bu yana gazete ve mecmualarda Olga hakkında çıkan yazıların hepsini toplamış, koca bir kitap haline getirmişti ve bunu Olga'ya hediye etmişti. Genç kız da duyulanarak kabul etti.

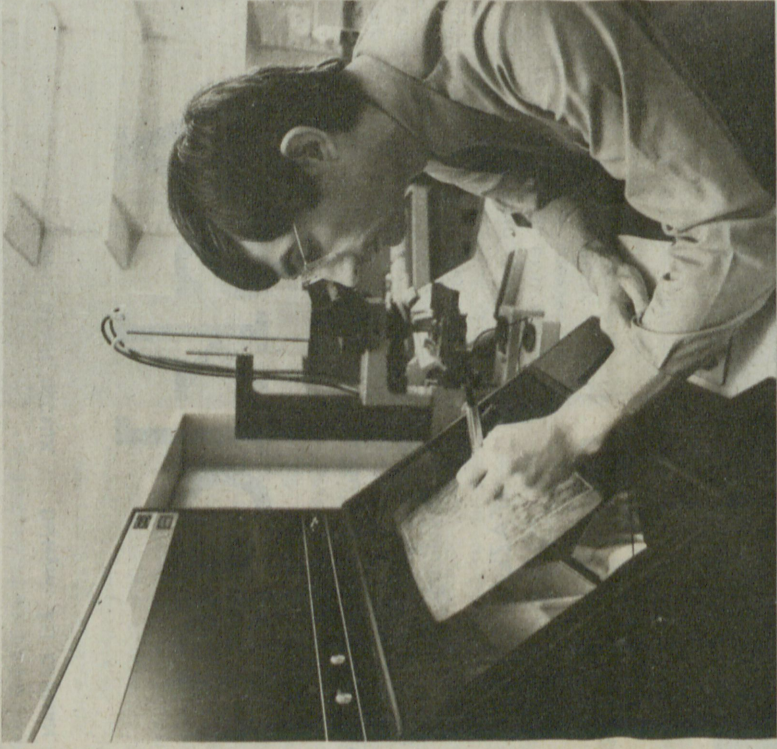
Artık Olga yorgun ve aşıkta, ayrıca gerçekleştirilmek istediği başka emelleri de vardı. Böylece spora veda ettiğini açıklayarak pistlerden ayrıldı ve spor dünyasından bir yıldız daha kaymış oldu. Şimdi de onu tiyatrodaki izlemeye hazırlanmalıyız.

Yeni icatlar • Yeni buluşlar

* Çeşitli işlere yarayan testere

F V sahipleri ve «kendi yap» ilkesini benimsemiş olanlar, belli başlı aletlere büyük harcama lar yapmak alışkanlığındadırlar. «Stanley Works of New Britain, Conn.» isimli firmanın bir şubesi olan Stanley Tools'un imal ettiği ve meraklıların çok ilgisini çeken bir testere takımı birçok aletin yerini tutabiliyor. İki tipten oluşan bu testerele rin her ikisi de 90 derece kare ve 45 derece gönye özellikleri

taşıyacak şekilde yapılmıştır. Piyasada 50 santim boyunda ve 7.5 santimde 10 dişli, bir de 65 santim boyunda ve 2.5 santimde 8 dişli tipleri vardır. Evde kaba tahta işleri, kaplama ve retuş gibi çeşitli işlerde kullanılabilir. Çapraz dişli olması süratli çalışma ve düzgün kesme olanağı sağlar. Her ikisinin de sapı kolay kullanılmasına imkân vererek şeklide polypropyleneden yapılmıştır. ■

* Teşhiste kolaylık

Ö ZELLİKLE genetik bozukluklar yüzünden beliren rahatsızlıkların teşhisi, saatlerce süren sıkıcı muayeneler, testler ve tahliller gerektirir. İngiltere'de bir üniversite ve endüstriyel organizasyonun ortak çalışması sonucunda hazırlanan «Görüntülü Analiz Sistemi» sayesinde bu sorun çözümlenmiş ve teşhisin birkaç dakikaya indirilebilmesi sağlanmıştır.

Bir bilgisayar ve televizyon kamerasının birleşmesinden oluşan bu ilginç yenilik, hem tıp hem de endüstri alanında büyük yararlar sağlayabilmekte. Analizi yapılacak olan nesne monitörün ekranında gösterilmekte ve operatörün hafif bir parmak temasıyla tuşlardan biri hareketle geçirilerek gerekli bilgisayar programının uygulanmasına geçilmektedir. Eğer analizi yapılan kromozomlara, herhangi bir bozukluk olduğu takdirde bilgisayarla tespit edilebilmektedir. Endüstri alanındaki yararları ise, tekstilde ipliklerde bulunan hataların metal endüstrisinde metallerdeki bozuklukların, hatta toprakta kil bulunduğuunun analizine kadar çeşitli alanlardaki yararlılığı sayılabılır. ■

* Beyaz üzerine siyah

K ALİFORNİYA'nın San Jose şehrindeki IBM Araştırma Laboratuvarı'nda çalışan bilim adamları bilgisayarlar kullanılarak görsel bir sistemle çalışan görsel ekranı keşfettiler. Şimdi kullanılan televizyon katedi şün tüplerinden çok daha iyi görüntüler veren yeni keşif laser ışınlarıyla çalışmakta ve televizyon görüntüsünün aksine siyah üzerinde beyaz çizgilerle bilgi

vermektedir. Bu görüntü beyaz kâğıt üzerine yazılan bir daktilo sahifesini andırmaktadır ve çok daha sarıh olmaktadır. Bu iş için kullanılan laser iki saç teli halinde ve dört saç teli boyundadır. Hâliâ araştırma devresinde olan cihaz saniyede yirmi temel şekli ekrana yansıtmaktadır. Fakat seri imalâta geçmeden önce bunun arttırılacağı da belirtilmektedir. ■

Herkese soramadığınız soruları DOKTORUNUZ CEVAPLANDIRIYOR

DR. CELÂL ARABACIOĞLU

KIZSINIZ DEMEK ÇOK İSTERDİM

• 23 YAŞINDAKİ ANKARALI KIZA

Çok heyecanlı ve duygusal biçimde yazdığınız uzun mektubunuza emin olunuz bir hayli üzülerek ve birkaç defa okudum. (Belki bir delilik yaparım) diyorsunuz, acele cevap bekliyorsunuz ama, adres yazmağı unuttuğunuz gibi, ne isim ne de ruhumuz yazmışsınız. HAYAT'ın devamlı çkuyucusu olduğunuza göre umarım okursunuz.

Benim için ve HAYAT için yazdığınız iltifatları ayrıca çok teşekkür ederiz.

Sizi üzen olayların nedeni duygusallığınız, yani insanlığınız. Çünkü insanların hayvanlardan en büyük farkı budur. Buna üzülmemeniz, daha öğününüz. Hele bir insanın kendini öldürmeyi düşüncesi, dayanıksızlığı, yani zayıf karakterini gösterir. İnsan oluşumuzun en büyük değeri, başarma, zafer kazanma yetimidir. Bu yetiye de aklımız sayesinde sahibiz. Aklımız sayesinde değil midir ki, pek güçlü, kuvvetli bir canlı olmadığımız halde, bütün hayvanlar âlemine hüküm olmuşuz. Aslanlara, fillere sirklerde numara yaptırarak güce erişmişiz.

İşte bütün bu yetinizi inkâr ediyorsanız, kendinizi bir hayvan, bir solucan gibi görüyorsanız, intihar edebilirsiniz. Ama sanıyorum ki insan olmaktan vazgeçesiniz.

Sorularınıza mümkün olduğu kadar ayrı ayrı cevap vereceğim, ama, şimdiden bilmenizi ve kabul etmenizi istiyorum ki, bekaratını kaybeden her kız ne namussuzdur, ne âdidir, ne de fahişedir. Düşününüz, sadece üç beş yüz lira para, bir küçük hediye veya bir yemek için çirliçiplak sevişen, vajen yolundan başka her yolu kullanın, ama bekâret zarı, himen'i yırtılmamış olan bir kız mı namusludur, sevdiği, gönül verdiği, eşi, benliğinin yarısı saydığı bir erkeğe duygusallığının en yüce bir anında kendini eksiksiz veren bir kız mı namussuzdur?

Sütunumun elverdiği oranda, size elimden geldiğince faydalı olmaya çalıştım. Şimdi sorularınızı cevaplandırayım:

Soyunup çirliçiplak sevişmekle eğer penis vajene girmemiş ise kızlık bozulmaz. Ama siz sonunda vajenden kan geldiğini söylüyorsunuz ki o zaman bir giriş söz konusudur ve himen yırtılmıştır.

Duhule elverişli, yani penisin vajene girmesiyle de bozulmayan kızlık olabilir. Ama kan gelmez. Sizde kan gelmiş ise, sizin himen sandığınız biçimde değilmiş ve yırtılmış.

Gerçek anlamıyla duhule elverişli tip bir himene sahip olan kızın bir erkekle cinsel ilişkiye daha önce bulunmuş olması hekim tarafından güç tespit edilir. Ama yırtılmış bir himen aradan bir hayli zaman geçse de, genellikle doğum yapınca kadar, daha önceden yırtıldığı hekim muayenesiyle anlaşılır.

Günümüzün imkânları dahilinde kızlık zarının plastik ameliyatla yeniden yapılması mümkündür. Bu pek basit bir ameliyattır. Ne var ki bir kızın eşi bu biçimde aldatması onu bir ömür boyu vicdan huzursuzluğuyla rahatsız eder. Ruhsal gerginliklere, bunalmalara sürükler. Eşinize başınızdan geçen olayı anlatmanızda bunu kabul ettiği takdirde evlenmeniz size açınızdan büyük huzur vardır. Bir ömür boyu kendinizi sahtekâr ve namussuz görmek istemiyorsanız, durumunuzu açıklayınız. Ama bunu söylemeye kendinizi mecbur sayıyorsanız, bu hatanızı telâfi ettirecek hekim bulabilirsiniz.

• CEVAPLARIMIZI BU SÜTUNDA VERİYORUZ

«Doktorunuz Cevaplandırıyor» adlı köşemizin gördüğü büyük rağbet, her geçen hafta aldığımız mektupların sayısının artmasından belli olmaktadır. Ne var ki, daha önceden de belirttiğimiz gibi, bu sütuna gönderilen mektuplara, özel cevap istenmemesini rica ederiz. İcine pullu zarf konarak adreslerine cevap isteyenlerin bu isteklerini karşılamayacağımızı üzülerek bildiririz. Kimseye, en yakınlarınıza bile açamayacağımız detlerinizi, cevap almak istediğiniz sorularınızı yine bize sorun, bu sütunda doktorunuz cevaplandıracaktır. ■

Victor Hugo'nun

Eşi: Adèle

Victor Hugo

Sevgilisi: Juliette

Juliette ilk görüşte Hugo'ya gönül vermiş, amacına ulaşınca da onun esiri oluvermişti

Yazan: ALAIN DECAUX Derleyen: ÂLİ CANMAN

Ölümsüz Aşkları

GENÇ kadın gözlerini bir an olsun karşısında o-turmakta olan adamdan ayırmıyordu. Adam bir yazdı ve o esnada onun, tiyat-ro müdürü Harel tarafından yeni kabul edilen bir piyesi yüksek sesle okunmaktaydı.

Paris'teki la Porte - Saint - Martin tiyatrosunun fuayesindey-diler. Kadının ismi Juliette Drouet idi. Okunmaları büyük bir heyecan içinde dinliyordu. Bir yandan da harikülâde gözleri ile yazarın yüksek alınını, bukleli ş-iyah saçlarını hayran hayran seyretmekteydi. Repliklerin bazı-larını daha iyi duyabilmek için öne doğru uzattığı boynunu, dün-yanın belki de en güzel boynuy-du. Yirmi altı yaşındaydı. Üzerin-deki parlak Hint kumaşından yapılmış mısır rengi robun üst kısmı nefis omuzlarını açıkta b-i-rakıyordu.

Bu 2 ocak 1833 günü, la Porte-Saint-Martin tiyatrosunda oku-nan dramın ismi Lükres Borjiya, yazarı ise Victor Hugo'dur. Otuz yaşında olduğu halde zaferin doruğuna caktan çıkmış olan bir Hugo.

Piyeste rol alacak bütün oyun-cular oradaydılar. Eseri tanımak için can kulağı ile dinliyorlardı. Aralarında baş rolleri oynaya-cak olan Frédéric Lemaitre, Matmazel George gibi ünlü ar-tistler de vardı. Bu sonuncusu, elli yaşlarında olmasına rağmen hâlâ güzelliğinden bir şey kay-betmemiştir ve bir zamanlar Na-polyon'a metreslik etmiş olmak-la övünüp durdu. Bu büyük yıldızların yanında diğer sanat-cılar biraz sönük kalıyorlardı. Bunlardan biri de Juliette Drouet idi. Onun rolü pek ufaktı. Pren-ses Negroni'yi canlandıracaktı. İşte şimdi o da diğerleri gibi pi-yesi dinlemek için orada bulun-maktaydı. Oturduğu köşe biraz karanlıkta kalıyordu. Böyle olmak-

la beraber, belki kaderin bir cil-vesi olarak, kısa bir süre sonra Hugo'nun bakışları, kendisini de-vamlı olarak izlemekte olan bir çift gözle karşılaşmıştı: Bunlar Juliette Drouet'nin gözleriydi.

Hugo hemen hatırladı. Onu, 1832 mayısında bir baloda gör-müştü: «Onda her şey parlayan bir ateş, gülen bir yakıcılıktı.» Fakat o vakit, bu son derece gü-zel gösterişli ve mücevherlerle süslü kadının yanına sokulma-mıştı. Utanmıştı ondan. Hem, yirmi yaşında evlenmiş olduğu ve çok uzun bir süre hayatını yegâne aşkı kalacağına zannetti-ği karısı Adèle'i hiç aldatmamış-tı o zamana kadar. Ama ne ya-zık ki, aynı sadakati ondan gö-remeyecekti. Zira, Sainte-Beuve — sahte şair, iyi eleştirci, kötü dost — zayıf Adèle'i fethetmesi-ni bilmişti. Yani bir çüce, bir de-ve tercih edilmmişti: Kadınların vardır böyle saçmalıkları. Ve şimdi, Hugo her şeyi biliyordu. Sadakatsiz karısını terketmeyi, taparcasına sevdiği çocuklarının annesini kovmayı düşünmemiştir. Fakat, onunla birlikte yaşamaya devam edince de yalnızlıkların en dayanılmaz olanına kapılmış bulunmaktaydı: Bu da kalp ya-nızlığıydı.

İşte şu anda, la Porte-Saint-Martin'in fuayesinde, Juliette Drouet'nin güzel yakıcı bakışını hep üzerinde hissetmesi Hugo'nun böyle bir zamanına rastla-mıştı.

Peki ama, kimdi bu kadın? E-debiyat tarihine geçecek olan bu kadın hakkında yazılan biyogra-filerden öğrendiğimize göre, Juliette Drouet çok küçük yaşta hem annesini, hem de babasını kaybetmiş olduğundan, çocukla-rı olmayan teyzesi ile eniştesi tarafından evlât edinilmişti.

Cocukluğunun ilk yılları okya-nusa karşı bir yerde, denizle sarmaş dolaş olarak geçmişti.

Bu yüzden onda büyük bir de-niz tutkusu doğacak ve yıllar sonra bu sevgiyi Victor Hugo'yla da paylaşacaktı. Dokuz ya-şında onu yatılı bir okula verdi-ler. Doğrusu burasını hiç seve-medi. Çünkü, orada çocukları «az taze» balıklarla, ekşi pata-teslerle ve çürümüş meyvelerle besliyorlardı. Hele cezalar çok müthiş şeylerdi. Gevezelik ede-nin, verde döşemenin üstünde diliyle istavroz çizmesi gereki-

yordu. Bu istavrozların sayısı bazen elliyi, altmışı bulurdu ve her birini tükürükle iyice belli et-mek zorunluluğu vardı.

FAZLA VAHŞİ OLMAYINCA

BU söner okulunda tam ye-di yıl geçti. Oradan çıktığı vakit on altı yaşındaydı. Yıl 1822. Bu tarihle 1825 kişi arasın-

ADELE güzeldi, ama bu Hugo'yu başkasına kapırmasını önleyemedi.